

СЕКЦІЯ 9 СТАТИСТИКА

УДК 336.6.369

DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2019-6-71>**Чемікос А.В.***студент економічного факультету
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна***Рахман М.С.***кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу та менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності економічного факультету
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна***Chemikos Artem***Student of the Faculty of Economics,
V.N. Karazin Kharkiv National University***Rahman Mahbubur***Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor, Department of Marketing and Management of
Foreign Economic Activity, Faculty of Economics
V.N. Karazin Kharkiv National University*

АНАЛІЗ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ ТА РОЗРОБКА ПРОЄКТУ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

ANALYSIS OF THE INSURANCE SERVICES MARKET OF UKRAINE AND DEVELOPMENT OF ITS IMPROVEMENT PROJECT

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню страхового ринку України. Розглянуто загальні теоретичні основи страхування та страхового ринку. Сучасний ринок страхових послуг України перебуває не в ідеальному стані. За останні роки, звісно, відбувся розвиток компаній, самих процесів страхування та страхування як послуги загалом, але через наявність проблем та бар'єрів його рівень є не таким високим, яким міг би бути. У статті проведено структурний та динамічний аналіз за останні 5 років та матричний аналіз для того, щоби знайти ці проблеми. В результаті детального аналізу виявлено проблеми, що сповільнюють розвиток ринку. Представлено шляхи вирішення цих проблем та покращення стану ринку. Всі ці шляхи та поради для виведення страхового ринку на наступний рівень включено в проєкт. Об'єктом дослідження є страховий ринок України, а предметом – діяльність компаній на цьому ринку.

Ключові слова: страхування, ринок, компанія, аналіз, приріст, проблеми, проєкт, вдосконалення.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена исследованию страхового рынка Украины. Рассмотрены общие теоретические основы страхования и страхового рынка. Современный рынок страховых услуг Украины находится не в идеальном состоянии. За последние годы, конечно, произошло развитие компаний, самих процессов страхования и страхования как услуги вообще, но из-за наличия проблем и барьеров его уровень является не таким высоким, каким мог бы быть. В статье проведен структурный и динамический анализ за последние 5 лет и матричный анализ для того, чтобы найти эти проблемы. В результате детального анализа выявлены проблемы, замедляющие развитие рынка. Представлены пути решения этих проблем и улучшения состояния рынка. Все эти пути и советы для вывода страхового

рынка на следующий уровень включены в проект. Объектом исследования является страховой рынок Украины, а предметом – деятельность компаний на этом рынке.

Ключевые слова: страхование, рынок, компания, анализ, прирост, проблемы, проект, совершенствование.

ANNOTATION

The article is dedicated to the insurance market of Ukraine. Theoretical basis about insurance and insurance market ignored. The current market of insurance services of Ukraine has been relocated to a non-ideal station. For the remaining rooks, there is a clear view of the development of the companies themselves, the processes of insurance and the insurance of the servants, but because of the presence of problems and the bar we are looking for. Also matrix and structural analysis allow you to see the future, in such markets you can develop. In this robot, I will conduct structural analyzes and dynamic analysis for the rest of 4 years and matrix analysis, in order to know the problems. Structural and dynamic data analyzed. The structural analysis includes the analysis of the company's business, the company's business plan and the premium, the structure's insurance types. In the dynamic analysis, the bulletin was analyzed at the rate of growth, but at the rate of growth. Matrix analysis allows you to marvel at the insurance market. SWOT-analysis imaged. The strengths and weaknesses of the insurance market analyzed. It's allowed to clearly marvel at the frauds, that for the help of some kind of overtaking of a half-fall. An analysis of the possibilities and the threat of allowing you to appear for someone else who can wreck the rhinoceros, so that you can dearly deceive respect at once, until you see the threat. In general, matrix analysis allows you to create an overall picture of the state of the structure and see non-numerical data. As a result of the robots, the project was copied in a blatant manner, the layouts in the table, in some kind of registration are required in certain sectors, it

is necessary. Allow you to resolve some of the problems and bring the insurance market of Ukraine to a new level. Coverage of insurance market of Ukraine analyzed. The subject is the business of the company on the whole market. With the help of robots is finding ways and abilities abbreviated I will become an insurance market. The relevance of those supervising is that the insurance market in the most developed parts of the country means a part of the GDP, the same development in Ukraine can be reduced economically.

Key words: insurance, market, company, analysis, growth, problems, project, improvement.

Постановка проблеми. Сучасний страховий ринок є однією зі сфер, що робить велику частину ВВП. В Україні ж страховий ринок складає маленьку частину ВВП та ще зовсім не розвинутий. В нього є потенціал, якщо спиратися на досвід розвинутих країн. Дослідження страхового ринку є актуальним, тому що за подолання проблем та бар'єрів, що заважають йому розвиватися, можна прискорити його розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням сфери страхування в економіці та дослідженням ринку страхування займалися О.Д. Заруба, Ю.М. Журавльов, А.А. Александров, А.А. Гвозденко, В.Д. Базилевич [1].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є виділення проблем та бар'єрів у сфері страхування та пропозиція способів їх вирішення.

Для досягнення цілі поставлено такі завдання:

- аналіз структурних та динамічних показників страхового ринку;
- матричний аналіз та аналіз сезонного коливання;
- виявлення проблем страхового ринку;
- розроблення проекту щодо вдосконалення страхового ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зараз у світі все більшого значення набуває страхування. З кожним роком кількість людей, які складають договори страхування, зростає. У 2018 році світовими лідерами за цим показником були США (1,35 трлн. дол. США страхових премій на рік), Японія (471 млрд. дол. США), Китай (466 млрд. дол. США). Ще одним важ-

ливим показником світового ринку є частка страхових премій у ВВП країни або регіону; за цим параметром лідирують Тайвань, де страхові премії забезпечують 19% ВВП, Гонконг (17–18%), ПАР (14%), Південна Корея (13%) і Фінляндія (12%) [2].

У сфері страхування Україна посідає не передове місце. За часткою страхових премій показник складає 2 982 920 млн. грн., а валові страхові премії за цей же рік склали 31 391,1 млн. грн. [3]. Більш детально розглянемо статистику кількості страхових компаній.

Станом на 30 вересня 2019 року в Україні працювали 296 страхових компаній. На кінець 2018 року було 310 страхових компаній, що на 14 страхових компаній менше (табл. 1) [3]. За 2019 рік було ліквідовано за власним бажанням страховиків та за постановою держави 9 компаній з ризикового страхування та 5 компаній зі страхування життя.

Кількість компаній за 4 роки зменшилась на 86 одиниць. Зокрема, компаній з ризикового страхування стало на 63 менше, а компаній зі страхування життя стало менше на 23. Зменшення кількості компаній приводить до полегшення контролю за ринком страхування та зменшення ризиків втрати грошей страхувальниками через неправильну діяльність страхових компаній, але такий подальший курс приведе до олігополії чи навіть монополії на ринку страхування.

За 4 роки валові страхові премії зросли на 4 623,8 млн. грн., а валові страхові виплати – всього на 2 309,7 млн. грн.

Виплати та премії продовжують зростати з кожним роком. Це пояснюється тим, що паралельно з появою нових клієнтів решта продовжує сплачувати премії та отримувати виплати.

Показники змінюються з кожним роком в різних напрямках і не можна встановити чітку тенденцію в цій сфері. Більш наглядно розподіл страхових премій продемонстровано на рис. 1.

При цьому кожен показник змінюється по своєму, створюючи в сукупності кожного разу нову ситуацію на страховому ринку.

Таблиця 1

Кількість страхових компаній України з 31 грудня 2016 року по 30 вересня 2019 року [3]

Показник	31 грудня 2016 року	31 грудня 2017 року	31 грудня 2018 року	30 вересня 2019 року
Загальна кількість	382	361	310	296
зокрема, СК “non-Life”	325	312	271	262
СК “Life”	57	49	39	34

Таблиця 2

Страхова діяльність у 2016–2019 роках, млн. грн. [3]

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Валові страхові премії	26 767,3	29 736,0	35 170,3	43 431,8
Валові страхові виплати	5 065,4	8 100,5	8 839,5	10 536,8
Рівень валових виплат, %	18,9	27,2	25,1	23,5
Чисті страхові премії	18 592,8	22 354,9	26 463,9	20 790,9
Чисті страхові виплати	4 893,0	7 602,8	8 561,0	7 157,4
Рівень чистих виплат, %	26,3	34,0	32,3	34,4

Таблиця 3

Структура страхових премій за 2017–2018 роки за видами страхування, млн. грн. [3]

Вид страхування	2017 рік	2018 рік	Зміна за рік
Автострахування	4 142,6	4 626,0	-483,40
Страхування майна	1 275,1	1 331,2	-56,10
Медичне страхування	1 120,2	1 306,1	-185,90
Страхування життя	1 312,8	1 245,1	67,70
Страхування фінансових ризиків	877,1	914,6	-37,50
Страхування від вогневих ризиків	800,5	716,4	84,10
Страхування відповідальності	586,2	622,9	-36,70
Авіаційне страхування	343,8	488,8	-145,00
Страхування вантажів та багажу	694,7	451,8	242,90
Страхування від нещасних випадків	351,4	436,4	-85,00
Страхування медичних витрат	303,1	380,7	-77,60
Страхування здоров'я	139,0	191,5	-52,50
Страхування кредитів	361,6	140,5	221,10
Інші види страхування	673,9	657,5	16,40
Всього	12 982,0	13 509,5	-527,50

Таблиця 4

Темпи росту страхових компаній, млн. грн. [3]

Роки	2015	2016	2017	2018	2019
Темпи росту, %	100	93,86	94,5	85,87	94,84

Таблиця 5

Темпи росту премій та виплат, млн. грн. [3]

Роки	2015	2016	2017	2018	2019
Темпи росту премій, %	100	107,45	111,09	118,28	123,49
Темпи росту виплат, %	100	108,89	159,92	109,12	119,2

Далі була досліджена динаміка показників, порашовані темпи росту показників (табл. 4).

Темп росту компаній складає 91,85%, тому в середньому кожного року страхових компаній на українському ринку стає на 8,2% менше. Кількість компаній продовжує зменшуватися кожного року. Все більше компаній бідніють та зачиняються, не отримуючи підтримки від держави.

Темп росту премій складає 105,5%, тобто в середньому їх сума зростає на 5,5%. Темп росту виплат складає 113,33%, тобто в середньому їх сума зростає на 13,33%.

Сума премій та виплат кожного року продовжує зростати, бо як нові клієнти страхових компаній вносять нові премії та отримують виплати, так і старі продовжують це робити, тому їх кількість продовжує зростати.

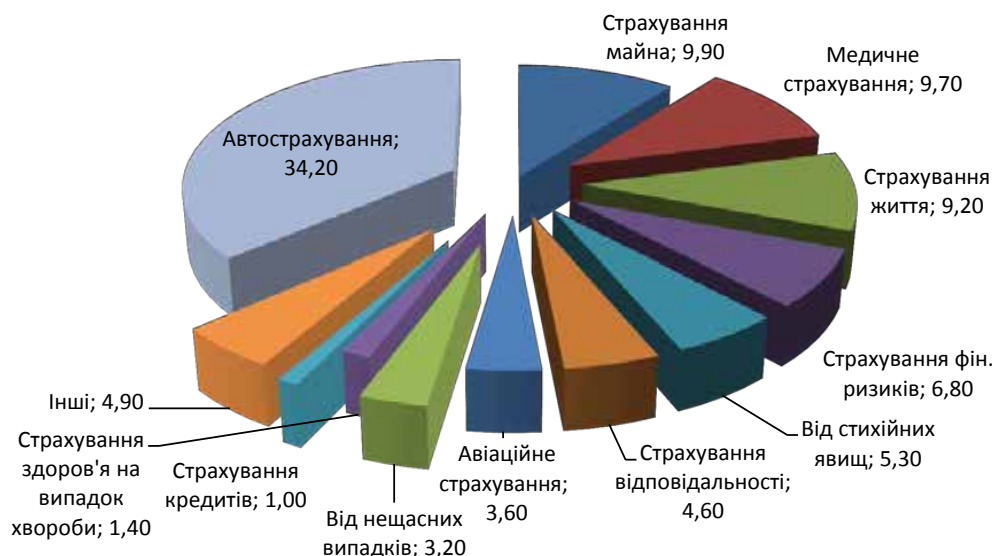

Рис. 1. Структура страхових премій за видами страхування на 2019 рік, млн. грн.

Рис. 2. Динаміка росту страхових виплат і премій за 2015–2019 роки, %

Рівень страхових премій, вищий за рівень виплат, свідчить про укріплення страхового ринку. Матричний аналіз дає змогу подивитися на страхову сферу з усіх сторін, як позитивних, так і негативних.

SWOT-аналіз дає змогу виявити слабкі та сильні сторони страхування. Також за допомогою нього можна виявити можливості, які можуть бути реалізовані в майбутньому, та загрози, яких потрібно уникати.

Страхові компанії неправильно вибирають напрям інвестування своїх виручених грошей. В іноземних країнах страховики вкладають близько 60% коштів в акції, 25% – в боргові цінні папери, а лише 4–7% – в депозити [6]. Така ситуація пояснюється низькою ставкою по депозити в розвинутих країнах та високою дохідністю з біржових ринків. В Україні ж, навпаки, банківські депозити залишаються основною сферою вкладання грошей.

Загалом збільшення ролі страхування в економіці неможливе без введення нових стандартів цифровими платформами, спеціальними про-

грамами страхування. Вони дають змогу спростити процеси страхування, підвищити ефективність управління, краще систематизувати дані.

Новими методами та стандартами, які можна вважати сучасними перспективами розвитку страхового ринку, є такі:

- 1) сплатення страховиком внесків у статутний капітал лише грошима, зокрема в іноземній валюті;
- 2) покращення та вдосконалення системи й механізму формування страхових резервів;
- 3) врегулювання захисту заощаджень громадян за страхування з боку законодавства;
- 4) збільшення ринку перестраховування;
- 5) заміна обов'язкового державного страхування безпосереднім відшкодуванням з державного бюджету за рахунок коштів, передбачених на утримання відповідних державних органів;
- 6) впровадження нових фінансових послуг, зручних для населення (надання кредитів під заставу тощо);
- 7) інформування населення про стан страхування та страхового ринку за допомогою ЗМІ.

Таблиця 6

SWOT-аналіз

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> – Тісний зв'язок страхових компаній та фінансових установ; – сформована система страхування на спільних правилах; – великий вибір сфер страхування; – велика кількість компаній; – зростання рівня капіталізації; – документація всієї сфери страхування. 	<ul style="list-style-type: none"> – Зростання витрат; – високі ціни; – недостатня кількість клієнтури; – довгий та незрозумілий процес укладання договорів; – поступове зменшення кількості компаній; – низький рівень надійності.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> – Розширення вибірки страхових послуг; – збільшення кількості клієнтів; – залучення інвесторів із-за кордону; – зростання інтересу до страхової сфери з боку держави; – пошук методів зменшення податків. 	<ul style="list-style-type: none"> – Зміна переваг серед населення, зменшення інтересу; – зменшення реального доходу населення, як наслідок, зменшення клієнтів страхування; – збільшення витрат на необхідні пункти більше, ніж збільшення прибутків; – шахрайство (підробка документів тощо); – поява конкурентів з такими ж послугами, але більш дешевими або вищої якості.

Джерело: складено авторами на основі джерел [4; 5]

Таблиця 7

Проект удосконалення страхового ринку

Нормативно-правова база	1) Оновлення законів, постанов, розпоряджень, правил, вимог; 2) введення додаткових органів та установ, таких як «спостерігальний фонд», гарантійний фонд.
Державна політика	1) Держава повинна вести ретельний контроль, втручатися в роботу компаній, запобігати банкрутству компаній; також державні органи будуть частіше визначати випадки «відмивання» грошей, виплати незаконних комісійних винагород; 2) ведення більш ретельного контролю страховальників для передбачення махінацій.
Стандарти ЄС	1) Перенесення іноземних стандартів страхування в Україну з адаптацією їх під можливості та менталітет країни; 2) збільшення важливості перестраховування до рівнів західних країн.
Конкурентоспроможність	Підвищення рівня конкурентоспроможності страхових компаній.
Інформування	Підвищення частоти опублікування каталогів, в яких висвітлюється діяльність страхових компаній.
Сфера освіти	Створення ВНЗ для навчання майбутніх страховиків.

Джерело: складено авторами

Поліпшити страхування можна за рахунок розширення вибору страхових послуг, підвищення конкурентоспроможності компаній, забезпечення оптимального методу зв'язку між клієнтом та компанією, залучення страхових компаній до соціальних проблем.

Висновки. У статті проаналізовано статистичні дані ринку страхування за 2015–2019 роки. Кількість компаній за 4 роки зменшилась на 86 одиниць. Кількість укладених договорів добровільного страхування зросла на 17 084 одиниці, а кількість договорів обов'язкового страхування транспорту зменшилась на 15 453 одиниці. Сума страхових премій зросла на 4 623,8 млн. грн., а сума страхових виплат зросла на 2 309,7 млн. грн. Сума активів зменшилась на 15 087,9 млн. грн., сума статутного капіталу зменшилась на 2 361,6 млн. грн., а сума страхових резервів збільшилась на 5 950,1 млн. грн. Сума страхових премій зі страхування життя зменшилась на 69,9 млн. грн., а сума страхових премій з інших видів страхування зросла на 4 965,4 млн. грн.

Проведено SWOT-аналіз ринку страхування, де визначилися сильні та слабкі сторони, а також можливості подальшого розвитку та загрози, які можуть перешкодити досягненню розвинутого стану.

Загалом можна сказати, що ринок страхування в Україні нині розвивається, але дуже повільно. Тяжка політична ситуація, занепад економіки, застаріла система страхування сповільнили розвиток. Вирішення наявних проблем дасть змогу підвищити стан ринку страхування, покращити фінансове становище компаній та приведе до встановлення нового устрою економіки, який базуватиметься на страховій діяльності.

Щодо перспектив подальшого розвитку, то можна виділити розвиток перестраховування як окремої ланки, збільшення кількості людей, що укладають договори зі страхування за рахунок виходу кварталних каталогів, інформування про стан страхування в ЗМІ. Також окремо можна виділити збільшення спеціалізованих працівників за умови відкриття спеціальних ВНЗ або хоча б створення спеціальності «страховий агент».

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вовчак О.Д. Страхова справа : підручник. Київ, 2011. 391 с.
2. Google. Дані весвітнього банку. URL: <https://www.google.com/publicdata/explore> (дата звернення: 15.12.2019).
3. Консолідовані звітні дані за 2015–2019 роки / Нацкомфін-послуг. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html> (дата звернення: 15.12.2019).
4. Ринок страхових послуг в Україні. Виділення основних проблем. URL: http://yasno-group.com/ua/proekti/prikladnashih_robitt/ri-nok_strahovih_poslug_v_ukrayini (дата звернення: 15.12.2019).
5. Кисельова О.М. Фактори, які впливають на розвиток страхового ринку України. Київ, 2009. 312 с.
6. Рахман М.С., Мангушев Д.В. Структурний аналіз фінансового потенціалу страхових послуг України. Ефективна економіка. 2014. № 5. С. 5.

REFERENCES:

1. Vovchak O.D. Strahova sprava : pidruchnik. Kiyiv, 2011. 391 s. [Vovchak O.D. Insurance : a textbook. Kiev, 2011. 391 p.].
2. Google. Danivsesvitnogobanku. URL: <https://www.google.com/publicdata/explore> (data zvernennya: 15.12.2019). [Google. World Bank Data]. URL: <https://www.google.com/publicdata/explore> (accessed: 12.15.2019)].
3. Konsolidovani zvitni dani za 2015–2019 roki / Natskomfinsposlug. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html> (data zvernennya: 15.12.2019). [Consolidated Reporting Data for 2015–2019 of the National Financial Services Commission. URL: <https://www.nfp.gov.ua/en/Konsolidovani-zvitni-dani.html> (accessed: 12.15.2019)].
4. Rinok strahovih poslug v Ukrayini. Vidilennya osnovnih problem. URL: http://yasno-group.com/ua/proekti/prikladnashih_robitt/ri-nok_strahovih_poslug_v_ukrayini (data zvernennya: 15.12.2019). [Insurance market in Ukraine. Highlighting major issues. URL: http://yasno-group.com/en/projects/examples_ofour_works/market_insurance_services_in_Ukraine (accessed: 12.15.2019)].
5. Kiseleva O.M. Faktori, yakii vplivayut na rozvitok strahovogo rinku Ukrayini. Kiyiv, 2009. 312 s. [Kiselev O.M. Factors that influence the development of the Ukrainian insurance market. Kyiv, 2009. 312 p.].
6. Rahman M.S., Mangushev D.V. Strukturniy analiz finansovogo potentsialu strahovih poslug Ukrayini. Efektivna ekonomika. 2014. № 5. S. 5 [Rakhman M.S., Mangushev D.V. Structural analysis of the financial potential of insurance services in Ukraine. *An efficient economy*. 2014. № 5, p. 5].